

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	7Cdo/112/2024
Identifikačné číslo spisu:	7522209781
Dátum vydania rozhodnutia:	31.03.2026
Meno a priezvisko:	JUDr. Martina Valentová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2026:7502898860.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcov 1/ R. E., P. XXX, 2/ R. E., P. XXX, zastúpených advokátkou JUDr. Alenou Zadákovou, Košice, Kováčska 32, proti žalovanej Obci P., so sídlom v P., zastúpenej Advokátskou kanceláriou OROS & Partners s.r.o., Košice, Hviezdoslavova 7, IČO: 51728842, o nahradenie prejavu vôle, v súčasnosti vedenom na Mestskom súde Košice pod sp. zn. K3-13C/159/2022, o dovolaní žalobcov proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach z 28. marca 2024 sp. zn. 3Co/2/2023, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Košiciach z 28. marca 2024 sp. zn. 3Co/2/2023 z r u š u j e a vec mu vracia na ďalšie konanie.

Uznesenie Mestského súdu Košice č. k. K3-13C/159/2022-122 z 10. októbra 2024 vo výroku II. z r u š u j e.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Košice - okolie, v súčasnosti Mestský súd Košice (ďalej len „súd prvej inštancie“ alebo „prvoinštančný súd“), v poradí druhým rozsudkom z 05. júna 2018, č. k. 7C/293/2002-410 nahradil prejav vôle žalovanej ako predávajúcej uzatvoriť zmluvu o prevode vlastníctva bytu so žalobcami 1/ a 2/ ako kupujúcimi nehnuteľností bližšie označených vo výrokovej časti tohto rozhodnutia (výrok I.). Zároveň určil, že predmetná zmluva spolu s prílohami tvoria neoddeliteľnú súčasť rozsudku (výrok II.). O trovách konania rozhodol tak, že žalobcom priznal náhradu trov konania v rozsahu 100 % (výrok III.) a žalovanej taktiež priznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania v rozsahu 100 % (výrok IV.).

1.1. V odôvodnení rozhodnutia poukázal, že žalobcovia písomnými žiadosťami z 21. júla 1997 a 24. januára 2000 ako nájomcovia požiadali žalovanú o odkúpenie nimi užívaného bytu podľa § 31 zákona č. 182/1993 Z. z. o vlastníctve bytov a nebytových priestorov účinného v čase podania žiadosti (ďalej len „zákon č. 182/1993 Z. z.“ alebo „Zákon o vlastníctve bytov a nebyt. priestorov“). Súd prvej inštancie ďalej vychádzal zo zistenia, že žalovaná listom z 24. februára 2000 oznámila žalobcom, že ich žiadosti nie je možné vyhovieť, nakoľko obecné zastupiteľstvo už v roku 1993 prijalo všeobecné záväzné

nariadenie (ďalej aj ako „VZN“), ktorým boli ustanovené podmienky predaja bytov a sporný byt bol vyňatý z predaja, o čom boli žalobcovia informovaní už aj listom z 13. augusta 1997. Obecné zastupiteľstvo obce P. ponechalo VZN zo dňa 15. novembra 1993 podľa § 31 zákona č. 182/1993 Z. z. okrem iných bytov vo svojom vlastníctve aj školskú bytovku č. súp. XXX nachádzajúcu sa na parcele č. XXX v obci P., v ktorej bol aj byt žalobcov. Prvoinštančný súd tiež zistil, že vo VZN bolo uvedené, že toto nadobúda účinnosť dňom 16. novembra 1993. Okresný prokurátor Košice - okolie upozornením z 03. septembra 2003 oznámil žalovanej, že došlo k porušeniu § 6 ods. 3 zákona č. 369/1990 Z. z. o obecnom zriadení (ďalej len „zákon č. 369/1990 Z. z.“ alebo „Zákon o obecnom zriadení“), nakoľko vo VZN bola určená účinnosť v rozpore so zákonom a uložil žalovanej povinnosť prijať také opatrenie, ktoré zamedzí tomu, aby sa uvedené právne pochybenie opakovalo v budúcnosti. Ďalej bolo zistené, že na základe upozornenia prokurátora žalovaná VZN z 15. novembra 1993 vyvesila na úradnej tabuli dňa 03. októbra 2003 a zvesila dňa 20. októbra 2003.

1.2. Po vykonanom dokazovaní súd prvej inštancie dospel k záveru, že nárok žalobcov je dôvodný. Mal za to, že v konaní bolo preukázané, že žalovaná nevedela predložiť originál VZN z roku 1993, ktorým by bolo nepochybné zistené, či, kedy, po akú dobu bolo na úradnej tabuli vyvesené a kedy zvesené po tom, ako bolo prijaté. Uviedol, že v tomto rozsahu žalovaná neunesla dôkazné bremeno a reálne k tomu došlo až v roku 2003 po upozornení prokurátora a teda v období od roku 1993 do roku 2003 VZN z 15. novembra 1993 účinnosť nenadobudlo. Podľa názoru súdu prvej inštancie nedostatok dôkazu v podobe originálneho VZN, ktoré malo byť podľa žalovanej vyvesené po dobu 15 dní ešte v roku 1993, nemohol zhojiť, poprípade zvrátiť ani výsluch navrhutej svedkyne Q. Q. a ani bývalého starostu S. B., a preto súd navrhnutý dôkaz ich výsluchom nevykonával. Z uvedeného mal za súd prvej inštancie za to, že sporný byt nebol vyňatý z prevodu vlastníctva podľa § 31 zákona č. 182/1993 Z. z. a rovnako mal za preukázané, že z celkového počtu 5 bytov aj za situácie, že boli prenajaté všetky byty, požiadali o prevod traja nájomcovia, ktorí minimálne v období od podania žiadosti o prevod dňa 21. júla 1997 až do uplynutia dvojročnej lehoty na uzatvorenie zmluvy o prevode vlastníctva k bytu, t. j. do dňa 21. 07. 1999 boli všetci traja žiadatelia stále nájomcami. Ďalej uviedol, že v období od postavenia domu až do roku 2001, t. j. ani v čase keď uplynula dvojročná lehota na uzatvorenie zmluvy o prevode vlastníctva bytu sa o byt obytného domu ku dňu 21. júla 1997 ničím, t. j. žiadnymi investíciami nezhodnotil.

1.3. Vo vzťahu k vznesenej námietke premlčania súd prvej inštancie uviedol, že žalobcami uplatnený nárok nemožno považovať za premlčaný a v tejto súvislosti poukázal na judikatúru Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, z ktorej vyplýva, že nájomcovi bytu, ktorý požiadal o prevod vlastníctva bytu nezaniká právo na prevod, aj keď k prevodu nedošlo v lehote podľa zákona, ak nájomca svoju žiadosť o prevod písomne nevzal späť. Súd prvej inštancie bol teda názoru, že uvedené právo žalobcov premlčaniu nepodlieha.

1.4. Prvoinštančný súd tiež zdôraznil, že návrhu žalobcov v celom rozsahu vyhovel, keďže mal za to, že žalobcom vznikol na základe žiadosti zo dňa 21. júla 1997 nárok na prevod užívaného bytu, bola naplnená podmienka minimálneho kvóra 50 % nájomného bytu, ku dňu uplynutia dvojročnej lehoty neboli vložené žiadne zhodnocovacie investície a nárok nemožno považovať za premlčaný. Súd prvej inštancie poukázal na to, že pokiaľ Krajský súd v Košiciach (ďalej aj ako „odvolací súd“) v skoršom zrušujúcom rozsudku z 12. apríla 2017 sp. zn. 1Co/375/2016 uložil povinnosť skúmať splnenie podmienok na prevod vlastníctva k bytu ku dňu 21. júla 1999 (na základe prvej žiadosti z 21. júla 1997) a až následne, ak súd dospeje k záveru, že k uvedenému dátumu žalobcovia nespĺňali podmienky na prevod vlastníctva k bytu, mal posúdiť splnenie podmienok na prevod vlastníctva žalobcov k bytu na základe druhej žiadosti z 21. apríla 2000 ku dňu 24. januára 2002, mal za to, že vzhľadom na jeho záver, že žalobcovia spĺňali podmienky na prevod vlastníctva na základe prvej žiadosti, nebol dôvod skúmať podmienky podľa druhej žiadosti.

2. Odvolací súd na odvolanie žalovanej v poradí druhým rozsudkom z 28. marca 2024, č. k. 3Co/2/2023-32, zmenil rozsudok súdu prvej inštancie tak, že žalobu zamieta (výrok I.) a žalobcom uložil povinnosť nahradiť žalovanej trovy prvostupňového, odvolacieho a dovolacieho konania v celom rozsahu (výrok II.).

2.1. Odvolací súd konštatoval, že odvolanie žalovanej bolo dôvodné, nakoľko všeobecne záväzným nariadením z 15. novembra 1993 bol predmetný byt ponechaný vo vlastníctve obce pre sociálne slabšie vrstvy obyvateľov a týmto bytom zostal aj po účinnosti novely zákona č. 182/1993 Z. z. Podľa názoru

odvolacieho súdu rozhodnutie prvoinštančného súdu nemožno považovať za správne, ak vychádza z názoru, že „v prejednávanej veci bolo dokazovaním nad všetky pochybnosti preukázané, že predmetné byty neboli vyňaté z prevodu vlastníctva podľa § 31 zák. č. 182/1993 Z. z.“.

2.2. Poukázal na uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“ alebo „dovolačí súd“) z 27. októbra 2022 sp. zn. 7Cdo/190/2020, ktorým bolo zrušené skôr vydané rozhodnutie odvolacieho súdu z dôvodu, že sa vysporiadal iba s účinnosťou VZN z 15. novembra 1993 o vyňatí sporného bytu žalobcov z prevodu, teda sa zaoberal len podmienkami z prvej žiadosti z 21. júla 1997 bez zdôvodnenia druhej žiadosti z 21. apríla 2020 aj so zreteľom na novelu zákona č. 182/1993 Z. z. účinnú od 01. júna 1998, v rámci ktorej došlo k odňatiu možnosti obce stanoviť VZN ponechávajúce vo vlastníctve obce byty na zabezpečenie sociálne slabších vrstiev obyvateľov a súčasne bola uložená povinnosť obciam zosúladiť predchádzajúce VZN s týmto zákonom.

2.3. Odvolací súd upriamil pozornosť aj na ustanovenie § 29a ods. 1 zákona č. 182/1993 Z. z., z ktorého bolo zrejmé, že obec nemá povinnosť s nájomcom bytu uzavrieť zmluvu o prevode vlastníctva bytu a to pri domoch, v ktorých boli byty vyňaté z prevodu vlastníctva VZN. Uvedol, že v prejednávanej veci bolo nesporné, že obec VZN z 15. novembra 1993 schválila ponechanie bytu žalobcov vo vlastníctve obce. Z VZN vyplývalo, že malo nadobudnúť účinnosť dňom 16. novembra 1993 aj napriek tomu, že bolo prijaté dňa 15. novembra 1993. Podľa názoru odvolacieho súdu však samotná skutočnosť - uvedenie nesprávneho dňa účinnosti v samotnom VZN nespôsobuje jeho neúčinnosť, za predpokladu, že bolo vyhlásené - vyvesením na úradnej tabuli v obci najmenej 15 dní. Uvedenú právnu skutočnosť bolo preto potrebné zistiť dokazovaním aj v rámci doplneného dokazovania.

2.4. Po doplnenom dokazovaní odvolací súd dospel k záveru, že došlo k vyveseniu aj zveseniu sporného VZN, pričom svedkyňa K. Q. potvrdila, že k zveseniu došlo po uplynutí 15 dňovej lehoty. Hoci sa výpovede svedkov nezhodovali v mieste vyvesenia a zvesenia VZN podľa odvolacieho súdu bolo významné to, že svedkovia zhodne potvrdili, že VZN obce boli v minulosti vyhlasované - vyvesením na úradnej tabuli v obci, aj aj zhodné tvrdenie v tom, že dátum vyvesenia a zvesenia VZN na origináli zdokumentovala zamestnankyňa K. Q.. Vzhľadom na uvedené odvolací súd dospel k záveru, že nárok žalobcov nie je dôvodný, nakoľko VZN z 15. novembra 1993 došlo k vyňatiu bytu žalobcov z povinnosti žalovanej so žalobcami ako nájomcami uzavrieť zmluvu o prevode vlastníctva bytu.

2.5. V nadväznosti na druhú žiadosť žalobcov o prevod vlastníctva predmetného bytu uviedol, že zotrval na svojom názore vyslovenom okrem iného aj v zrušujúcom uznesení sp. zn. 1Co/375/2016, v zmysle ktorého pokiaľ si obec povinnosť upravenú novelou zákona č. 182/1993 Z. z. nesplnila, je pri posudzovaní individuálneho nároku žalobcov ako nájomcov povinnosťou súdu vychádzať z platného zákonného stavu. Zladenie VZN týkajúceho sa tzv. sociálnych bytov s týmto zákonom nemôže mať inú podobu, len zrušenie VZN. Odvolací súd zdôraznil, že sa odkláňa od doterajšieho právneho názoru v časti, a to že pri posudzovaní individuálneho nároku žalobcov možno konštatovať, že tento uplatnený nárok je daný. Mal za to, že žalovaná nepostupovala v súlade so znením ust. § 31 zákona č. 182/1993 Z. z. a do troch mesiacov od účinnosti novely nezosúladiť VZN s týmto zákonom, no napriek tomu porušenie tejto povinnosti nemá za následok vznik jej povinnosti so žalobcami uzavrieť zmluvu o prevode vlastníctva bytu. Aj s poukazom na skutočnosť, že zrušením VZN by nastala strata jeho účinnosti až dňom jeho zrušenia za súčasného zachovania účinkov vzniknutých do 01. júna 1998 v podobe ponechania bytov vo vlastníctve obce pre sociálne slabšie vrstvy obyvateľov aj po tejto účinnosti zákona, preto skonštatoval, že v čase podania druhej žiadosti žalobcami dňa 21. januára 2000 nevznikla žalovanej povinnosť so žalobcami uzavrieť zmluvu o prevode vlastníctva bytu, keďže sporný byt bol ponechaný vo vlastníctve obce na základe uvedeného VZN a takýmto aj naďalej zostal, čím nárok žalobcov nie je daný a to predstavuje i dôvod čiastočného odklonu od doteraz vysloveného právneho názoru odvolacieho súdu.

3. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podali žalobcovia (ďalej aj ako „dovolatelia“) dovolanie, ktorého prípustnosť vyvodzovali z § 420 písm. f) zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „Civilný sporový poriadok“ alebo „CSP“), ako aj z § 421 ods. 1 písm. a) a písm. b) CSP. Dovolatelia navrhli, aby najvyšší súd napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu zmenil tak, že rozsudok súdu prvej inštancie potvrdzuje a žalobcom priznáva nárok na náhradu trov konania v plnom rozsahu, alternatívne, aby najvyšší súd zrušil napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie, a žalobcom priznal nárok na náhradu trov dovolacieho konania v

rozsahu 100%.

3.1. Po rekapitulácii doterajšieho priebehu konania a rozhodnutí súdov nižšej inštancie žalobcovia namietali porušenie práva na spravodlivý proces (§ 420 písm. f) CSP) spočívajúce jednak (i) v nedostatočnom odôvodnení rozhodnutia odvolacieho súdu, keď sa nevysporiadal s podstatnými argumentami žalobcov, prezentovanými najmä v rámci pojednávania na odvolacom súde, ako aj (ii) v prekvapivosti a arbitrárnosti rozhodnutia odvolacieho súdu týkajúcej sa vyriešenia predbežnej právnej otázky ohľadom základu uplatneného nároku, na ktorej zmenu súd žalobcov na pojednávaní nepripravil a v odôvodnení ju dôsledne neobjasnil. V týchto súvislostiach poukázali, že odvolací súd sa nevysporiadal s dostatočne zisteným skutkovým stavom vecí, tak ako ho ustálil súd prvej inštancie a z ktorého bol povinný vychádzať, keď nevyhodnotil všetky do spisu doložené dôkazy, ako aj s tvrdeniami žalobcov zhodnými s odôvodnením súdu prvej inštancie v bodoch 21. až 22. odôvodnenia jeho rozhodnutia, že VZN žalovanej je v rozpore s ust. § 6 zákona č. 369/1990 Zb., keďže nebolo riadne vyhlásené. Zároveň poukázali na skoršie rozhodnutia odvolacieho súdu v obdobných veciach (sp. zn. 1Co/152/2006, 1Co/208/2007), ktoré neboli odvolacím súdom zohľadnené, pričom v nich bolo ustálené, rovnako ako v danom prípade súdom prvej inštancie, že nárok na odkúpenie je daný, keďže bol súd toho názoru, že VZN je platné a účinné, avšak ak by žalovaná postupovala v zmysle zákonnej úpravy, VZN by musela zrušiť a nakoľko nájomcovia nemajú kompetencie žiadnym spôsobom zmeniť VZN, predmetný individuálny nárok musí byť súdom posúdený v zmysle zákona, ktorý má vyššiu právnu silu. Mali za to, že odvolací súd nevysvetlil radikálnu zmenu svojho právneho názoru, len ho vo vymedzenej časti rozhodnutia uviedol, pričom bolo jeho povinnosťou na nariadenom pojednávaní dňa 25. januára 2024 žalobcov v záujme novej obrany na zmenu upozorniť. Žalobcovia zdôraznili, že odvolací súd toleruje nerešpektovanie zákonov zo strany žalovanej, ktorá si je vychádzajúc z jej odvolacej argumentácie tejto povinnosti vedomá, a napriek tomu odvolací súd bez zohľadnenia názoru prezentovaného už v skôr vydaných rozhodnutiach, že ak obec nesplní to, čo jej ukladá zákon, nemôže to byť na ťarchu fyzickej osoby, keďže táto nemá moc donútiť obec rešpektovať zákony, zmenil svoj názor v tom, že ak žalovaná nerešpektovala zákon a nedala do súladu prijaté VZN, potom je stále účinné.

3.2. Nesprávne právne posúdenie v zmysle dovolacieho dôvodu § 421 ods. 1 písm. a) CSP žalobcovia videli pri riešení otázky „Je všeobecný súd oprávnený v rámci dokazovania preskúmať, kedy došlo k účinnosti všeobecne záväzného nariadenia, ak je účinnosť vyznačená priamo vo všeobecne záväznom nariadení?“. Podľa žalobcov nesprávnosť spočíva jednak v tom, že účinnosť VZN k určitému dátumu je súčasťou zákonného nariadenia a tento deň nie je možné dokazovať, navyše, nie je možné za zákonné VZN považovať nariadenie, ktorého účinnosť nie je jasne uvedená na písomnom vyhodnotení, ako i v tom že VZN je zákonné, nakoľko v doplnenom dokazovaní pred odvolacím súdom na pojednávaní konanom dňa 19. februára 2020 svedkyňa Q. dosvedčila, že VZN vyvesila na úradnej tabuli v roku 1993 bez určenia kedy a dokedy, a teda pre ustálenie platnosti VZN postačovala len výpoveď svedka o úkone, ku ktorému došlo pred 27 rokmi. Žalobcovia v tejto súvislosti poukázali na rozhodnutia najvyššieho súdu a Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) sp. zn. 4Svzn/1/2010 a Pl. ÚS 2/2013 z 12. 01. 2011, 3Svzn/1/2011, I. ÚS 323/2016, ÚS SR I. ÚS 53/2000. Mali za to, že za správny je potrebné považovať výklad z teórie správneho práva, že VZN je výsledkom normotvornej činnosti obecného zastupiteľstva a nemá charakter správneho rozhodnutia. VZN musí najskôr spĺňať podmienku platnosti, v danom prípade podľa ust. 6 ods. 3 Zákona o obecnom zriadení musí byť na 15 dní vyvesené na úradnej tabuli a až následne môže nadobudnúť účinnosť. Za neplatné sa musí považovať VZN, ktoré bez toho, aby nadobudlo platnosť, nadobudlo účinnosť. Jedná sa o nulitný akt, čo všeobecný súd môže posúdiť, lebo pozná predmetný zákon o obecnom zriadení. Odvolací súd tiež nesprávne aplikoval právny predpis na skutkový stav vecí a vyriešenie právnej otázky, keď zákonnú povinnosť obce vyhlásiť VZN vyvesením a zvesením na obecnej tabuli na dobu 15 dní vyriešil dokazovaním a to výsluchom svedka, ktorý ani nezodpovedal, kedy VZN bolo skutočne vyvesené a kedy bolo zvesené.

3.3. Nesprávne právne posúdenie v zmysle dovolacieho dôvodu § 421 ods. 1 písm. b) CSP namietali pri riešení otázky „či si fyzická osoba môže uplatňovať zákonom vymedzený nárok priamo s odkazom na zákon, ktorý ukladá obci povinnosť za situácie, že obec zákonom uloženú povinnosť nerešpektuje.“. Žalobcovia poukázali na to, že nastolenou otázkou smerujú k vyriešeniu priamej aplikácie zákona, t. j. aby súd priamo aplikoval zákonné ustanovenia, ktorými bola obciam uložená povinnosť a nie VZN žalovanej z 15. novembra 1993 v súvislosti s druhou žiadosťou o odkúpenie bytu zo dňa 21. apríla 2000, a posúdil žiadosť v súlade s výkladom ust. § 31a Zákona č. 182/1993 Z. z. Podľa dovolateľov uvedené

ustanovenie jasne zaväzuje obce na taký výkon ich samosprávnych kompetencií, ktorý zabezpečí dosiahnutie výsledku očakávaného zákonom, pričom zákonodarca a každý, kto má na tom záujem, predpokladá, že obec bude konať v súlade so zákonom a nie svojvoľne. Avšak pre prípad, že obec túto svoju povinnosť nesplní, rozhodovacia prax súdov by mala vychádzať z toho, že to nemôže byť na ťarchu práv tých, ktorým zo zákona vyplývajú určité práva.

4. Žalovaná sa vo svojom vyjadrení nestotožnila s dovolacou argumentáciou žalobcov a zotrvala na svojich doterajších vyjadreniach, pričom poukázala na dovolateľmi predostreté obdobné konania, ktoré neboli meritorne rozhodnuté z dôvodu uplatnenia dispozičného úkonu zo strany žalobcov, a preto nemôžu byť podkladom pre relevantnú argumentáciu z pohľadu dovolacieho konania. Navrhla, aby dovolací súd podané dovolanie odmietol, alternatívne zamietol a priznal žalovanej nárok na náhradu trov dovolacieho konania v rozsahu 100%.

5. Najvyšší súd ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP), dospel k záveru, že dovolanie je prípustné a vzhľadom na uplatnený dovolací dôvod (§ 420 písm. f)) v spojení s § 431 CSP) zároveň dôvodné.

6. Podľa § 419 CSP proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v § 420 a § 421 CSP.

7. Žalobcovia prípustnosť podaného dovolania vyvodzovali v prvom rade z ustanovenia § 420 písm. f) CSP, v zmysle ktorého je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

8. Dovolací súd už konštantne uvádza, že hlavnými znakmi, ktoré charakterizujú procesnú vadu konania v zmysle § 420 písm. f) CSP, sú a/ zásah súdu do práva na spravodlivý proces a b/ nesprávny procesný postup súdu znemožňujúci procesnej strane, aby svojou procesnou aktivitou uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia, a to v takej intenzite, že došlo až k porušeniu práva na spravodlivý proces.

9. Ustanovenie § 420 písm. f) CSP zakladá prípustnosť a súčasne dôvodnosť dovolania v tých prípadoch, v ktorých miera porušenia procesných práv strany nadobudla intenzitu porušenia jej práva na spravodlivý proces.

9.1. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom; integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce súdne konanie.

9.2. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle tohto ustanovenia treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zákonnému, ale aj ústavnému procesnoprávnemu rámcu, a ktoré tak zároveň znamená aj porušenie ústavne zaručených procesných práv spojených s uplatnením súdnej ochrany práva. Ide napr. o právo na verejné prejednanie vecí za prítomnosti strany sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a na rozhodnutie o riadne uplatnenom nároku spojené so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutia spravodlivosti).

10. Z obsahu dovolania podľa § 420 písm. f) CSP v podstatnom vyplynulo, že žalobcovia namietali jednak nedostatok riadneho odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu, ktorý sa podľa ich názoru nevysporiadal s ich podstatnou argumentáciou prezentovanou najmä v rámci odvolacieho konania

ohľadom účinnosti predmetného VZN a jeho rozporu s ustanovením § 6 zákona č. 369/1990 Zb. a dostatočne zisteným skutkovým stav súdom prvej inštancie, ako aj jeho prekvapivosť a arbitrárnosť súvisiacou so zmenou právneho názoru týkajúceho sa základu žalobcami uplatneného nároku v skôr vydaných rozhodnutiach odvolacieho súdu.

11. Najvyšší súd už v minulosti vo viacerých svojich rozhodnutiach (najmä pod vplyvom judikatúry ESEF a ústavného súdu) zaujal stanovisko, že medzi práva strany civilného procesu na zabezpečenie spravodlivej ochrany jej práv a právom chránených záujmov patrí nepochybne aj právo na spravodlivý proces a že za porušenie tohto práva treba považovať aj nedostatok riadneho a vyčerpávajúceho odôvodnenia súdneho rozhodnutia. Povinnosť súdu rozhodnutie náležite odôvodniť je totiž odrazom práva strany sporu na dostatočné a presvedčivé odôvodnenie spôsobu rozhodnutia súdu, ktorý sa zaoberá všetkými právne relevantnými dôvodmi uplatnenej žaloby, ako aj špecifickými námietkami strany sporu. Porušením uvedeného práva strany sporu na jednej strane a povinnosti súdu na strane druhej, sa strane sporu (okrem upretia práva dozvedieť sa o príčinách rozhodnutia práve zvoleným spôsobom) odníma možnosť náležite skutkovo, aj právne argumentovať proti rozhodnutiu súdu v rámci využitia prípadných riadnych alebo mimoriadnych opravných prostriedkov. Ak nedostatok riadneho odôvodnenia súdneho rozhodnutia je porušením práva na spravodlivé súdne konanie, táto vada zakladá i prípustnosť dovolania podľa § 420 písm. f) CSP.

12. Zjednodušene povedané, súčasťou obsahu práva na spravodlivé súdne konanie je aj právo strany sporu na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne odpovie na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany. Len tak možno zaručiť transparentnosť a kontrolovateľnosť rozhodnutí súdov, a vylúčiť svojvôľu v tomto procese. V právnom štáte by nemali vzniknúť pochybnosti, či sa súd s určitou, pre rozhodnutie vo veci podstatnou otázkou zaoberal, či nie; odpoveď by mala byť zrejماً z odôvodnenia súdneho rozhodnutia. Len náležite odôvodnené súdne rozhodnutie sa totiž stáva interpretačným nástrojom súdnej autority k zabezpečeniu spravodlivosti.

13. Aj v konaní na odvolacom súde treba dôsledne trvať na požiadavke úplnosti, výstižnosti a presvedčivosti odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu.

13.1. V odôvodnení svojho rozhodnutia sa odvolací súd musí vysporiadať so všetkými rozhodujúcimi skutočnosťami a jeho myšlienkový postup musí byť dostatočne vysvetlený nielen poukazom na všetky skutočnosti zistené vykonaným dokazovaním, ale tiež s poukazom na právne závery, ktoré prijal. Právne závery odvolacieho súdu môžu byť dostatočne preskúmateľné len vtedy, ak odvolací súd po skutkovom vymedzení predmetu konania podá zrozumiteľný a jasný výklad, z ktorých ustanovení zákona alebo iného právneho predpisu vychádzal, ako ich interpretoval a prečo pod tieto ustanovenia podriadil, prípadne nepodriadil zistený skutkový stav. Táto povinnosť odvolacieho súdu je nenahradiateľná a neopomenuteľná, pokiaľ - ako v danom prípade - odvolací súd mení rozsudok súdu prvej inštancie tak zásadným spôsobom, že na rozdiel od výroku súdu prvej inštancie o vyhovení žalobe, zamietne žalobu.

14. Vychádzajúc z vyššie uvedeného dovolací súd po preskúmaní dovolaním napadnutého rozsudku odvolacieho súdu dospel k záveru, že tento nedáva relevantnú a preskúmateľnú odpoveď na všetky podstatné otázky sporu.

15. Odvolací súd založil svoj záver o účinnosti VZN obce z 15. 11. 1993 na tom, že rozhodujúcou skutočnosťou pre vznik jeho účinnosti bolo riadne vyhlásenie vyvesením na úradnej tabuli obce, pričom túto skutočnosť bolo potrebné zisťovať dokazovaním. V nadväznosti na to, odvolací súd vykonal výsluch svedkov, ktorí potvrdili, že VZN obce sa v rozhodnom období vyhlasovali vyvesením na úradnej tabuli a že aj predmetné nariadenie bolo vyvesené, pričom z ich výpovedí odvolací súd ustálil, že k vyveseniu došlo v roku 1993. Na tomto základe dospel k záveru že VZN nadobudlo účinnosť a že neexistuje dôvod spochybňovať tvrdenie žalovanej o jeho vyhlásení, ani s poukazom na jeho opätovné vyvesenie v roku 2003 po upozornení prokurátora.

16. Právnym poriadkom je súbor všeobecne záväzných pravidiel obsiahnutých v prameňoch, ktoré

rekogničná norma danej jurisdikcie klasifikuje ako pramene práva, vzájomných väzieb medzi týmito pravidlami a aktov orgánov verejnej moci vydanými na základe a v medziach týchto pravidiel. Právnym predpisom je výsledok normotvornej činnosti vecne príslušného orgánu verejnej moci, ktorý zodpovedá základným formálnym kritériám platnosti ustanoveným tzv. rekogničnou normou. Ako synonymum pojmu právny predpis sa najmä v teórii používa pojem normatívny právny akt ako svojho druhu protipól individuálneho právneho aktu, ktorý je výsledkom aplikácie právneho predpisu vecne príslušným orgánom. Všeobecne záväzné nariadenia vydané orgánmi územnej samosprávy spĺňajú druhovo vymedzené definičné znaky právneho predpisu: sú prijaté v osobitnej (kvázi) legislatívnej procedúry, sú prijaté orgánom, ktorý je aj orgánom tvorby práva, a ich súčasťou sú všeobecne záväzné právne normy, hoci s obmedzenou územnou pôsobnosťou. Rekogničnou normou je norma, ktorá celému právnemu poriadku dáva jednotiacu štruktúru a to tým, že práve jej prostredníctvom zisťujeme, či ten - ktorý predpis je alebo nie je súčasťou platného práva, v akom rozsahu a s akým vzťahom k iným právnym predpisom. Účinnosť právneho predpisu znamená, že tento predpis záväzným spôsobom normuje správanie sa adresátov úpravy, ktorá je v ňom obsiahnutá a že sa jeho obsahu možno domôcť právam predpísaným spôsobom. Až nadobudnutím účinnosti sa právny predpis stáva právom, ktorého sa možno domáhať voči iným adresátom práva alebo pred orgánmi verejnej moci, ktorého dodržiavanie garantované štátnym donútením (pozri bližšie Procházka,R., Káčer,M. Teória práva. 2. vydanie. Bratislava : C. H. Beck, 2019, s. 182, 184, 186, 204).

17. Podmienky vzniku prameňa práva striktne iba v medziach právomocí orgánu verejnej moci, ktorý prameň práva vydal, jeho publikovania ustanoveným spôsobom, ako aj obsahu v kvalite kladenej na prameň práva v materiálnom právnom štáte sa vzťahujú na všetky druhy prameňov národného aj miestneho práva. K týmto podmienkam, ktoré sa musia splniť vo fáze tvorby práva, pristupuje požiadavka platnosti a účinnosti prameňa práva vo fáze aplikácie práva. Všeobecne záväzným právnym predpisom sa môže stať iba právny predpis, ktorý prešiel celým schvaľovacím procesom ustanoveným zákonom. K vlastnostiam právnej úpravy implikovaný v princípoch právneho štátu garantovaným čl. 1 ods. 1 Ústavy patrí aj požiadavka dodržiavania následnosti platnosti a účinnosti právnej normy a neuplatnenia právnej normy skôr, ako nadobudne účinnosť (Drgonec, J. Ústava slovenskej republiky. Teória a prax. 2. prepracované a doplnené vydanie. Bratislava : C. H. Beck, 2019, 258 s.)

18. Z článku 1 Ústavy SR, ktorý proklamuje právnosť štátu Slovenskej republiky a z judikatúry Ústavného súdu Slovenskej republiky vyplýva, že princípom právnej istoty musí byť dôvera v účinný a platný právny predpis (Nález Ústavného súdu SR z 08. novembra 2006, sp. zn. II. ÚS 146/06-33).

19. Podľa § 6 ods. 1 zákona č. 369/1990 Zb. účinného k 18. 09. 1994 na plnenie úloh samosprávy obce, alebo ak to ustanovuje zákon, obec vydáva pre územie obce všeobecne záväzné nariadenia (ďalej len „nariadenie“). Nariadenie obce nesmie odporovať ústave ani zákonu. Vo veciach, v ktorých obec plní úlohy štátnej správy (§ 5), môže vydať nariadenie len na základe splnomocnenia zákona a v jeho medziach; takéto nariadenie nesmie odporovať ani inému všeobecne záväznému právnemu predpisu.

20. Zákon o obecnom zriadení i právna teória rozlišuje 2 druhy normatívnych aktov slovenských obcí: 1. VZN obce a 2. vnútorné (interné) predpisy obce. V § 6 zákona o obecnom zriadení je konkretizovaný inštitút VZN, ktorý vychádza z čl. 68 a čl. 71 Ústavy SR. Zákon o obecnom zriadení nedefinuje VZN. V § 6 zákonodarcu iba upravuje pravidlá pre vydávanie VZN. Normotvornou činnosťou obce sa rozumie činnosť obce spočívajúca v tvorbe právnych noriem, v ich zdokonaľovaní, zmene a rušení. Teória správneho práva definuje VZN ako normatívny právny akt vydaný obecným zastupiteľstvom, ktorého obsah je záväzný pre všetky fyzické a právnické osoby trvalo alebo prechodne náhodne, či jednorazovo sa zdržujúce a tom ktorom území. (TEKELI,J.-HOFFMANN,M. - TOMÁŠ, L. 2021. Zákon o obecnom zriadení. Komentár.2. vydanie. Bratislava : Wolters Kluwer s. r. o., 2021, s. 291).

21. Podľa § 6 ods. 3 vety prvej druhej zákona č. 369/1990 Zb. účinného k 18. 09. 1994 nariadenie sa musí vyhlásiť. Vyhlásenie sa vykoná vyvesením nariadenia na úradnej tabuli v obci najmenej na 15 dní; účinnosť nadobúda pätnástym dňom od vyvesenia, ak v ňom nie je ustanovený neskorší začiatok účinnosti.

22. Podľa § 6 ods. 4 zákona č. 369/1990 Zb. účinného k 18. 09. 1994 vyvesenie nariadenia na úradnej tabuli v obci je podmienkou jeho platnosti; okrem toho sa nariadenie zverejní aj spôsobom v obci obvyklým.

23. Zákon o obecnom zriadení v § 6 obsahuje zákonné pravidlá súvisiace s normotvornou obcou, konkrétne jedným z dvoch druhov normatívnych právnych aktov slovenských obcí, a to VZN obcí. Schválené VZN sa musí vyhlásiť, teda publikovať v zákonom ustanovenej forme a predpísaným spôsobom. Publikácia právneho predpisu spočíva v jeho zverejnení oficiálnym, vopred stanoveným spôsobom. Predstavuje nutnú podmienku jeho platnosti a uplatnenia zásady neznalosť práva neospravedlňuje (*ignorantia legis non excusat*). Prezumpcia znalosti právneho predpisu je podmienkou právnej zodpovednosti za protiprávne konanie. Publikáciou je rozmer aktu verejnomocenského orgánu, ktorého prejavom je možnosť každého, komu je takýto akt určený, náležitým spôsobom sa s ním oboznámiť. Právny predpis nesmie byť voči adresátom aplikovaný skôr než majú možnosť sa s jeho obsahom oboznámiť. Formálna publikácia sa uskutočňuje vyvesením VZN na úradnej tabuli obce. Vyvesenie VZN na úradnej tabuli v obci je podmienkou platnosti VZN a len platný predpis môže nadobudnúť účinnosť (TEKELI, J.-HOFFMANN, M. - TOMÁŠ, L. 2021. Zákon o obecnom zriadení. Komentár. 2. vydanie. Bratislava : Wolters Kluwer s. r. o., 2021, s. 285, 302).

24. Účinnosť nariadenia obce ako všeobecne záväzného právneho predpisu vyjadruje stav, keď sa fyzické a právnické osoby musia správať v súlade s ním. Vyhlásenie nariadenia je podmienkou nadobudnutia jeho platnosti a účinnosti. Vyvesenie nariadenia na úradnej tabuli v obci je podmienkou jeho platnosti. Platnosť nariadenia znamená, že nariadenie sa dňom jeho vyvesenia súčasne stane súčasťou právneho poriadku Slovenskej republiky (t.j. nadobudne povahu všeobecne záväzného právneho predpisu). Nariadenie nemôže byť účinné, ak nie je platné (Košičiarová, Soňa : Zákon o obecnom zriadení. Komentár. Žilina: EUROKÓDEX, 2023, 88 s., 89 s.).

25. Pojem „lehota“ sa definuje ako časový úsek určený na uplatnenie práva, vykonanie úkonu alebo splnenie povinnosti. Lehota je právnou kategóriou, ktorej podstatou je začiatok plynutie a uplynutie, pričom každý z týchto momentov môže mať samostatný právny význam. Možno konštatovať, že čas ako právna skutočnosť sa normatívne determinovaný a právne relevantným stáva až prostredníctvom normy, ktorá presne určuje, aký časový úsek je rozhodujúci a s akými následkami sa spája jeho uplynutie. Z hľadiska normotvorby má osobitný význam lehota viazaná na vyhlásenie právneho predpisu. Vyhlásenie normy to je totiž predpokladom jej existencie ako záväzného pravidla správania. Z právnej teórie vyplýva, že normatívny akt môže pôsobiť voči adresátom len od okamihu, keď je objektívne zistiteľné, že bol riadne vyhlásený, pričom medzi vyhlásením a účinnosťou môže zákon stanoviť určitý časový odstup vo forme lehoty.

26. Podľa § 6 zákona č. 369/1990 Zb. všeobecne záväzné nariadenie obce nadobúda účinnosť jeho vyhlásením, vyvesením na úradnej tabuli obce po dobu najmenej 15 dní, ak nie je vo VZN určený iný neskorší deň účinnosti. Zákon teda viaže účinnosť nariadenia na uplynutie zákonom stanovenej lehoty vyvesenia. Ide o príklad konštitutívnej časovej podmienky, bez splnenia ktorej právny následok, účinnosť normatívneho aktu nemôže nastať. Podľa názoru dovolacieho súdu 15-dňový interval vyvesenia na úradnej tabuli podľa § 6 zákona o obecnom zriadení predstavuje zákonom ustanovenú lehotu, teda normatívne určený časový úsek, ktorého uplynutie je konštitutívnou podmienkou účinnosti VZN. Ak má súd v konkrétnom prípade dospieť k záveru, že VZN nadobudlo účinnosť v súlade so zákonom, musí zo skutkových zistení vyplývať taký časový údaj, ktorý umožňuje preskúmať začiatok plynutia 15-dňovej lehoty vyvesenia VZN na úradnej tabuli. Na základe takto zisteného skutkového stavu je možné overiť, či lehota uplynula v zákonom požadovanom rozsahu.

27. Skutkové zistenie odvolacieho súdu formulované tak, že k vyveseniu nariadenia došlo „v roku 1993“ tejto požiadavke nezodpovedá. Takto vymedzený časový údaj neumožňuje identifikovať začiatok plynutia lehoty, a teda ani preskúmať jej dodržanie. Odvolací súd síce vychádzal z úvahy, že neexistuje dôvod pochybovať o tom, že obec postupovala pri vyhlasovaní VZN obvyklým spôsobom, avšak táto

úvaha podľa názoru dovolacieho súdu nemôže nahradiť presné a preskúmateľné ustálenie skutkového stavu predovšetkým vo vzťahu k začiatku plynutia zákonom vyžadovanej lehoty. Ak zákon viaže účinnosť normatívneho aktu na uplynutie určitej lehoty, súd nemôže splnenie založiť na pravdepodobnosti alebo na predpoklade riadneho administratívneho postupu, ale musí vychádzať zo skutkových zistení, ktoré umožňujú jej objektívne preskúmanie. Za situácie, keď odvolací súd neustálil skutkový stav umožňujúci preskúmať začiatok a plynutie zákonom stanovenej lehoty vyvesenia VZN na úradnej tabuli, a napriek tomu z týchto neurčitých zistení vyvodil jednoznačný právny záver o účinnosti VZN, nie je jeho rozhodnutie v tejto časti preskúmateľné.

28. Uvedené preto vylučovalo akýkoľvek iný záver dovolacieho súdu než ten, že spomínaný postup odvolacieho súdu mal za následok zaťaženie konania (pred odvolacím súdom) tvrdenou tzv. zmätočnosťou vadou podľa § 420 písm. f) CSP. Absencia prepojenia medzi zákonnou konštrukciou účinnosti VZN viazanou na lehotu a konkrétnymi skutkovými zisteniami, z ktorých má tento záver vyplývať, je totiž tak závažným nedostatkom rozhodnutia (a zásahu ním do procesných práv strany sporu), ktorého intenzita zakladá (až) porušenie práva na spravodlivý súdny proces.

29. Uznesením č. k. K3-13C/159/2022-122 z 10. októbra 2024 súd prvej inštancie vo výroku II. zmenil uznesenie Mestského súdu Košice zo dňa 24.7.2024, č. k. K3-13C/159/2022-82 tak, že žalobcovia v 1. a 2. rade sú povinní zaplatiť spoločne a nerozdielne žalovanej trovy konania vo výške 1.779,09 eura na účet jej právneho zástupcu číslo účtu IBAN: T XXXX XXXX XXXX XXXX XXXX, a to do 3 dní od právoplatnosti tohto rozhodnutia s tým, že plnením jedného z nich zaniká v rozsahu plnenia povinnosť ostatných.

30. Výdanie uznesenia o náhrade trov konania v konkrétnej výške je jednostranne závislé od existencie právoplatného rozhodnutia vo veci. Zrušením rozsudku odvolacieho súdu uznesenie o výške náhrady trov konania ako závislé rozhodnutie stratilo svoj podklad. Bez nadväznosti na predchádzajúce (zrušené) rozhodnutie by zostalo uznesenie o výške náhrady trov konania osamotené, strácalo by rozumný zmysel, čo by zároveň odporovalo princípu právnej istoty (sp. zn. 4Obdo7/2018, 3Obo/9/2017). Závislým výrokom môže byť nielen dovolaním nedotknutý výrok, tvoriaci súčasť napadnutého rozhodnutia, ale aj výrok, ktorý je obsahom iného, samostatného rozhodnutia v danej veci (R 73/2004).

31. Najvyššiemu súdu za opísaného stavu vecí preto neostávalo iné, než podľa § 449 ods. 1 v spojení s § 439 písm. a) a § 450 CSP rozhodnúť spôsobom uvedeným vo výroku tohto jeho uznesenia (t. j. zrušiť rozsudok odvolacieho súdu, ktorým došlo k zmene prvoinštančného rozsudku, ako aj v časti trov konania - a vrátením mu veci na ďalšie konanie, keďže v prípade dovolateľmi opodstatnene vytýkanou vadou podľa § 420 písm. f) CSP konanie zaťažil odvolací súd a náprava vzniknutého stavu viedla k zrušeniu len jeho rozhodnutia.

32. Vzhľadom na dôvod zrušenia napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu a skutočnosť, že sa vec vracia odvolaciemu súdu na ďalšie konanie, dovolací súd sa nezaoberal opodstatnenosťou uplatnenia iných dovolacích námietok. Rozhodovacia prax najvyššieho súdu je ustálená v tom, že ak v konaní došlo k procesnej vade uvedenej v § 420 CSP, dovolaním napadnuté rozhodnutie je potrebné zrušiť bez toho, aby sa dovolací súd zaoberal správnosťou právnych záverov, na ktorých spočíva zrušované rozhodnutie súdu. Dovolací súd preto nepristúpil k posúdeniu opodstatnenosti argumentácie žalobcov týkajúcej sa nesprávneho právneho posúdenia veci (§ 421 ods. 1 CSP). Napriek uvedenému sa javí byť vhodné, aby odvolací súd v rámci nového rozhodnutia primerane reagoval (aj) na tieto žalobcom v dovolaní nastolené právne pripomienky (pokiaľ budú príčinné k nosným právnym dôvodom a pokiaľ doteraz súdy na ne nereagovali, pozn.), a to v záujme presvedčivosti a jednoznačnosti svojho rozhodnutia.

33. Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP). Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie a odvolací súd sú viazaní právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 CSP).

34. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.